

Dr Heinrich Rack (D)
Adam Kielbasa-Schoeni (CH)

Dwa dni w historii poczty

Po odzyskaniu niepodległości w listopadzie 1918 r. na terytorium II Rzeczypospolitej były początkowo w obiegu marka niemiecka, korona austriacka i marka polska (waluta Królestwa Polskiego). Polska droga do wprowadzenia „złotego” była długa a towarzyszyły jej różne etapy w życiu politycznym (upadki rządów, wojna polsko-bolszewicka) i ekonomicznym kraju (wycofywanie z obiegu koron austriackich, marek niemieckich, inflacja).

W styczniu 1924 r. rząd wydał rozporządzenie ustanawiające nową walutę [1] – złoty i powołał jej emitenta – Bank Polski, który zastąpił Polską Krajową Kasę Pożyczkową jako wyłączny emitent waluty państwa polskiego. Minister Przemysłu i Handlu, jako zwierzchnik Poczty Polskiej, rozporządzeniem z dnia 12 kwietnia 1924 r. nr 82 w sprawie ustalenia taryf pocztowych, telegraficznych i telefonicznych w walucie Złotowej (Dz. U. Gen. Dyr. PiT 1924 nr 18) wprowadził nową taryfę pocztową obowiązującą na całym obszarze Rzeczypospolitej Polskiej od 1 maja 1924 r. [2] Wycofanie wszystkich znaczków pocztowych w walucie markowej ogłoszono zarządzeniem nr 88 (Dz. U. Gen. Dyr. PiT 1924 nr 18). W zarządzeniu tym regulowano także sposób informowania klientów o wymianie zapasów „starych” znaczków na „nowe” (przy pomocy ogłoszenia w lokalach pocztowych) oraz o wymianie znaczków pocztowych opłaty w walucie markowej, znajdujące się w posiadaniu publiczności. Wg tego zarządzenia w okresie od 1 maja począwszy do 10 maja 1924 r. włącznie, wymianie na znaczki opłaty w walucie złotowej podlegały znaczki w dobrym stanie i w ilości nie mniejszej jak 10 sztuk. Znaczków w ilości poniżej 10 sztuk lub uszkodzonych do wymiany nie przyjmowano.

W zarządzeniu tym uregulowano status znaczków dopłaty w „starej” walucie nakazując ich dalsze użycie aż do odwołania.

Poniżej chcielibyśmy pokazać kilka przesyłek z tych dwóch dni.

Dzień pierwszy: środa 30. kwietnia 1924 r.

Ostatni dzień obiegu znaczków w walucie markowej.

Prywatna (firmowa) kartka pocztowa (il.1) z Siemiatycz do Suwałk, nadana 30.04.1924 r. Kartka opłacona wg taryfy z 16.04.1924 r. w wys. 150.000 mk. Do opłaty użyto zn. Fi 176 (100.000 mk) i połowy tego samego znaczka (50.000 mk)

il. 1

List firmowy (il.2) z Łomży do Berlina, nadany 30.04.1924 r. opłacony znaczkiem nie będącym (jeszcze) w obiegu, stąd obciążony podwójną dopłatą 300.000 mk lub 30 gr. Niestety rewers tej przesyłki nie zawiera żadnych adnotacji Poczty Niemieckiej, więc należy przyjąć, iż odbiorca jej nie zapłacił. Niestety nie wiemy czy firma zaopatrzyła się wcześniej w zapas znaczków o nowej wartości, bo wygląda na to, że up w Łomży już je posiadał pod koniec kwietnia 1924 r. Być może pracownik firmy nakleił w niewiedzy nieodpowiedni znaczek wrzucając list do skrzynki pocztowej. Tak czy owak dla nadawcy sprawa była zakończona, gdyż on opłacił transport listu (150.000 mk) jeszcze w kwietniu. Uważni pracownicy poczty zauważyli ten błąd dopisując na kopercie wysokość dopłaty „30”.

il. 2

Dzień drugi - czwartek 1. maja 1924 r.

Pierwszy dzień obiegu znaczków w nowej walucie.

List polecony z Borysławia do Krakowa (il. 3) opłacony wg nowej taryfy 50 gr w skład której wchodziły: opłata za list w przedziale wagowym >20 -250 g (30 gr) plus należność za polecenie 20 gr. Ze wzgl. na brak znaczków list opłacono gotówką odnotowując ten fakt odręcznym wpisem pracownika poczty.

il. 3

List polecony z Warszawy do Brukseli (il.4) opłacony wg nowej taryfy 60 gr w skład której wchodziły: opłata za list w przedziale wagowym do 20 g (30 gr) plus należność za polecenie 30 gr. Jest to nie inspirowane filatelistycznie FDC z obiegu.

il. 4

Trzeci dzień - klasyczny dzień na poczcie - piątek 2. maja 1924 r.

Prywatna (firmowa) kartka pocztowa ze Słupcy do Warszawy „opłacona” dwoma wycofanymi, w dniu nadania nieważnymi znaczkami (Fi 175 i 176) (il.5). Dla tego rodzaju pozycji nowa taryfa przewidywała opłatę w wys. 10 gr. Ponieważ przesyłka de facto nie była opłacona pobrano podwójną dopłatę w wys. 20 gr (200.000 mk lub 2x 10 gr).

il. 5

Musimy się przyznać, iż „wartość” historyczna każdej z tych przesyłek, gdy jest wyizolowana i oglądana pojedynczo, może osobie oglądającej umknąć uwadze. Dopiero ich ułożenie wg osi czasu zaakcentuje wydarzenia wokół 1. maja 1924 r. Ponieważ znalezienie takich przesyłek przy odrobinie cierpliwości jest jeszcze możliwe, można w ten sposób rozbudować zbiór o inne pozycje wg taryfy.

- [1] Ustawa z 11 stycznia 1924 o naprawie Skarbu Państwa i reformie walutowej (Dz.U. 1924 nr 4, poz. 28), Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z 20 stycznia 1924 w przedmiocie systemu monetarnego (Dz.U. 1924 nr 7, poz. 65), Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z 14 kwietnia 1924 r. o zmianie ustroju pieniężnego (Dz.U. 1924 nr 34, poz. 351).
- [2] z wyjątkiem opłat przewidzianych w taryfie pocztowej pod poz. 8 (czasopisma) i taryfie telefonicznej pod §16 (abonament telefoniczny), które obowiązywały dopiero od 1 czerwca 1924 r.
- por. Julian Auleytner, Kartka pocztowa z przełomu walutowego IV/V 1925 r. Filatelista 2005, nr 5.